శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

బ్రహ్మోవాచ
నౌమీడ్య తేఽభ్రవపుషే తడిదంబరాయ
గుంజావతంసపరిపిచ్ఛలసన్ముఖాయ।
వన్యస్రజే కవలవేత్రవిషాణవేణు -
లక్ష్మశ్రియే మృదుపదే పశుపాంగజాయ ॥ **1** ॥

అస్యాపి దేవ వపుషో మదనుగ్రహస్య
స్వేచ్ఛామయస్య న తు భూతమయస్య కోఽపి।
నేశే మహి త్వవసితుం మనసాఽఽంతరేణ
సాక్షాత్తవైవ కిముతాత్మసుఖానుభూతేః ॥ **2** ॥

జ్ఞానే ప్రయాసముదపాస్య నమంత ఏవ
జీవంతి సన్ముఖరితాం భవదీయవార్తాం।
స్థానే స్థితాః శ్రుతిగతాం తనువాఙ్మనోభి -
ర్యే ప్రాయశోఽజిత జితోఽప్యసి తైస్త్రిలోక్యాం ॥ **3** ॥

శ్రేయఃస్రుతిం భక్తిముదస్య తే విభో
క్లిశ్యంతి యే కేవలబోధలబ్ధయే।
తేషామసౌ క్లేశల ఏవ శిష్యతే
నాన్యద్ యథా స్థూలతుషావఘాతినాం ॥ **4** ॥

పురేహ భూమన్ బహవోఽపి యోగిన -
స్త్వదర్పితేహా నిజకర్మలబ్ధయా।
విబుధ్య భక్త్యైవ కథోపనీతయా
ప్రపేదిరేఽంజోఽచ్యుత తే గతిం పరాం ॥ **5** ॥

తథాపి భూమన్ మహిమాగుణస్య తే
విబోద్ధుమర్హత్యమలాంతరాత్మభిః।
అవిక్రియాత్ స్వానుభవాదరూపతో
హ్యనన్యబోధ్యాత్మతయా న చాన్యథా ॥ **6** ॥

గుణాత్మనస్తేఽపి గుణాన్ విమాతుం
హితావతీర్ణస్య క ఈశిరేఽస్య।
కాలేన యైర్వా విమితాః సుకల్పై -
ర్భూపాంసవః ఖే మిహికా ద్యుభాసః ॥ **7** ॥

తత్తేఽనుకంపాం సుసమీక్షమాణో
భుంజాన ఏవాత్మకృతం విపాకం।
హృద్వాగ్వపుర్భిర్విదధన్నమస్తే
జీవేత యో ముక్తిపదే స దాయభాక్ ॥ **8** ॥

పశ్యేశ మేఽనార్యమనంత ఆద్యే
పరాత్మని త్వయ్యపి మాయిమాయిని।
మాయాం వితత్యేక్షితుమాత్మవైభవం
హ్యహం కియానైచ్ఛమివార్చిరగ్నౌ ॥ **9** ॥

అతః క్షమస్వాచ్యుత మే రజోభువో
హ్యజానతస్త్వత్పృథగీశమానినః।
అజావలేపాంధతమోఽంధచక్షుష
ఏషోఽనుకంప్యో మయి నాథవానితి ॥ **10** ॥

క్వాహం తమోమహదహంఖచరాగ్నివార్భూ -
సంవేష్టితాండఘటసప్తవితస్తికాయః।
క్వేదృగ్విధావిగణితాండపరాణుచర్యా -
వాతాధ్వరోమవివరస్య చ తే మహిత్వం ॥ **11** ॥

ఉత్క్షేపణం గర్భగతస్య పాదయోః
కిం కల్పతే మాతురధోక్షజాగసే।
కిమస్తినాస్తివ్యపదేశభూషితం
తవాస్తి కుక్షేః కియదప్యనంతః ॥ **12** ॥

జగత్త్రయాంతోదధిసంప్లవోదే
నారాయణస్యోదరనాభినాలాత్।
వినిర్గతోఽజస్త్వితి వాఙ్ న వై మృషా
కిం త్వీశ్వర త్వన్నత వినిర్గతోఽస్మి ॥ **13** ॥

నారాయణస్త్వం న హి సర్వదేహినా -
మాత్మాస్యధీశాఖిలలోకసాక్షీ।
నారాయణోఽంగం నరభూజలాయనా -
త్తచ్చాపి సత్యం న తవైవ మాయా ॥ **14** ॥

తచ్చేజ్జలస్థం తవ సజ్జగద్వపుః
కిం మే న దృష్టం భగవంస్తదైవ।
కిం వా సుదృష్టం హృది మే తదైవ
కిం నో సపద్యేవ పునర్వ్యదర్శి ॥ **15** ॥

అత్రైవ మాయాధమనావతారే
హ్యస్య ప్రపంచస్య బహిః స్ఫుటస్య।
కృత్స్నస్య చాంతర్జఠరే జనన్యా
మాయాత్వమేవ ప్రకటీకృతం తే ॥ **16** ॥

యస్య కుక్షావిదం సర్వం సాత్మం భాతి యథా తథా।
తత్త్వయ్యపీహ తత్ సర్వం కిమిదం మాయయా వినా ॥ **17** ॥

అద్యైవ త్వదృతేఽస్య కిం మమ న తే మాయాత్వమాదర్శిత -
మేకోఽసి ప్రథమం తతో వ్రజసుహృద్ వత్సాః సమస్తా అపి।
తావంతోఽసి చతుర్భుజాస్తదఖిలైః సాకం మయోపాసితా -
స్తావంత్యేవ జగంత్యభూస్తదమితం బ్రహ్మాద్వయం శిష్యతే ॥ **18** ॥

అజానతాం త్వత్పదవీమనాత్మ -
న్యాత్మాఽఽత్మనా భాసి వితత్య మాయాం।
సృష్టావివాహం జగతో విధాన
ఇవ త్వమేషోఽంత ఇవ త్రినేత్రః ॥ **19** ॥

సురేష్వృషిష్వీశ తథైవ నృష్వపి
తిర్యక్షు యాదస్స్వపి తేఽజనస్య।
జన్మాసతాం దుర్మదనిగ్రహాయ
ప్రభో విధాతః సదనుగ్రహాయ చ ॥ **20** ॥

కో వేత్తి భూమన్ భగవన్ పరాత్మన్
యోగేశ్వరోతీర్భవతస్త్రిలోక్యాం।
క్వ వా కథం వా కతి వా కదేతి
విస్తారయన్ క్రీడసి యోగమాయాం ॥ **21** ॥

తస్మాదిదం జగదశేషమసత్స్వరూపం
స్వప్నాభమస్తధిషణం పురుదుఃఖదుఃఖం।
త్వయ్యేవ నిత్యసుఖబోధతనావనంతే
మాయాత ఉద్యదపి యత్ సదివావభాతి ॥ **22** ॥

ఏకస్త్వమాత్మా పురుషః పురాణః
సత్యః స్వయంజ్యోతిరనంత ఆద్యః।

నిత్యోఽక్షరోఽజస్రసుఖో నిరంజనః
పూర్ణోఽద్వయో ముక్త ఉపాధితోఽమృతః ॥ **23** ॥

ఏవంవిధం త్వాం సకలాత్మనామపి
స్వాత్మానమాత్మాత్మతయా విచక్షతే ।
గుర్వర్కలబ్ధోపనిషత్సుచక్షుషా
యే తే తరంతీవ భవాన్నృతాంబుధిం ॥ **24** ॥

ఆత్మానమేవాత్మతయావిజానతాం
తేనైవ జాతం నిఖిలం ప్రపంచితం ।
జ్ఞానేన భూయోఽపి చ తత్ ప్రలీయతే
రజ్జ్వామహేర్భోగభవాభవౌ యథా ॥ **25** ॥

అజ్ఞానసంజ్ఞౌ భవబంధమోక్షౌ
ద్వౌ నామ నాన్యౌ స్త ఋతజ్ఞభావాత్ ।
అజస్రచిత్యాత్మని కేవలే పరే
విచార్యమాణే తరణావివాహనీ ॥ **26** ॥

త్వామాత్మానం పరం మత్వా పరమాత్మానమేవ చ ।
ఆత్మా పునర్బహిర్మృగ్య అహోఽజ్ఞజనతాజ్ఞతా ॥ **27** ॥

అంతర్భవేఽనంత భవంతమేవ
హ్యతత్త్యజంతో మృగయంతి సంతః ।
అసంతమప్యంత్యహిమంతరేణ
సంతం గుణం తం కిము యంతి సంతః ॥ **28** ॥

అథాపి తే దేవ పదాంబుజద్వయ -
ప్రసాదలేశానుగృహీత ఏవ హి ।
జానాతి తత్త్వం భగవన్ మహిమ్నో
న చాన్య ఏకోఽపి చిరం విచిన్వన్ ॥ **29** ॥

తదస్తు మే నాథ స భూరిభాగో
భవేఽత్ర వాన్యత్ర తు వా తిరశ్చాం।
యేనాహమేకోఽపి భవజ్జనానాం
భూత్వా నిషేవే తవ పాదపల్లవం ॥ **30** ॥

అహోఽతిధన్యా వ్రజగోరమణ్యః
స్తన్యామృతం పీతమతీవ తే ముదా।
యాసాం విభో వత్సతరాత్మజాత్మనా
యత్తృప్తయేఽద్యాపి న చాలమధ్వరాః ॥ **31** ॥

అహో భాగ్యమహో భాగ్యం నందగోపవ్రజౌకసాం।
యన్మిత్రం పరమానందం పూర్ణం బ్రహ్మ సనాతనం ॥ **32** ॥

ఏషాం తు భాగ్యమహిమాచ్యుత తావదాస్తా -
మేకాదశైవ హి వయం బత భూరిభాగాః।
ఏతద్ధృషీకచషకైరసకృత్ పిబామః
శర్వాదయోఽంఘ్ర్యుదజమధ్వమృతాసవం తే ॥ **33** ॥

తద్ భూరిభాగ్యమిహ జన్మ కిమప్యటవ్యాం
యద్ గోకులేఽపి కతమాంఘ్రిరజోఽభిషేకం।
యజ్జీవితం తు నిఖిలం భగవాన్ ముకుంద -
స్త్వద్యాపి యత్పదరజః శ్రుతిమృగ్యమేవ ॥ **34** ॥

ఏషాం ఘోషనివాసినామురు భవాన్ కిం దేవ రాతేతి న -
శ్చేతో విశ్వఫలాత్ ఫలం త్వదపరం కుత్రాప్యయన్ ముహ్యతి।
సద్వేషాదివ పూతనాపి సకులా త్వామేవ దేవాపితా
యద్ధామార్థసుహృత్ప్రియాత్మతనయప్రాణాశయాస్త్వత్కృతే ॥ **35** ॥

తావద్ రాగాదయః స్తేనాస్తావత్ కారాగృహం గృహం।
తావన్మోహోఽంఘ్రినిగడో యావత్ కృష్ణ న తే జనాః ॥ **36** ॥

ప్రపంచం నిష్ప్రపంచోఽపి విడంబయసి భూతలే।
ప్రపన్నజనతానందసందోహం ప్రథితుం ప్రభో ॥ **37** ॥

జానంత ఏవ జానంతు కిం బహూక్త్యా న మే ప్రభో।
మనసో వపుషో వాచో వైభవం తవ గోచరః ॥ **38** ॥

అనుజానీహి మాం కృష్ణ సర్వం త్వం వేత్సి సర్వదృక్।
త్వమేవ జగతాం నాథో జగదేతత్తవార్పితం ॥ **39** ॥

శ్రీకృష్ణ వృష్ణికులపుష్కరజోషదాయిన్
క్ష్మానిర్జరద్విజపశూదధివృద్ధికారిన్।
ఉద్ధర్మశార్వరహర క్షితిరాక్షసఘ్రు -
గాకల్పమార్కమర్షన్ భగవన్ నమస్తే ॥ **40** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యభిష్టూయ భూమానం త్రిఃపరిక్రమ్య పాదయోః।
నత్వాభీష్టం జగద్ధాతా స్వధామ ప్రత్యపద్యత ॥ **41** ॥

తతోఽనుజ్ఞాప్య భగవాన్ స్వభువం ప్రాగవస్థితాన్।
వత్సాన్ పులినమానిన్యే యథాపూర్వసఖం స్వకం ॥ **42** ॥

ఏకస్మిన్నపి యాతేఽబ్దే ప్రాణేశం చాంతరాఽఽత్మనః।
కృష్ణమాయాహతా రాజన్ క్షణార్ధం మేనిరేఽర్భకాః ॥ **43** ॥

కిం కిం న విస్మరంతీహ మాయామోహితచేతసః।
యన్మోహితం జగత్ సర్వమభీక్ష్ణం విస్మృతాత్మకం ॥ **44** ॥

ఊచుశ్చ సుహృదః కృష్ణం స్వాగతం తేఽతిరంహసా।
నైకోఽప్యభోజి కవల ఏహీతః సాధు భుజ్యతాం ॥ **45** ॥

తతో హసన్ హృషీకేశోఽభ్యవహృత్య సహార్భకైః।
దర్శయంశ్చర్మాజగరం న్యవర్తత వనాద్ వ్రజం ॥ **46** ॥

బర్హప్రసూననవధాతువిచిత్రితాంగః
ప్రోద్దామవేణుదలశృంగరవోత్సవాఢ్యైః।
వత్సాన్ గృణన్ననుగగీతపవిత్రకీర్తి -
ర్గోపీదృగుత్సవదృశిః ప్రవివేశ గోష్ఠం ॥ **47** ॥

అద్యానేన మహావ్యాలో యశోదానందసూనునా।
హతోఽవితా వయం చాస్మాదితి బాలా వ్రజే జగుః ॥ **48** ॥

రాజోవాచ
బ్రహ్మన్ పరోద్భవే కృష్ణే ఇయాన్ ప్రేమా కథం భవేత్।
యోఽభూతపూర్వస్తోకేషు స్వోద్భవేష్వపి కథ్యతాం ॥ **49** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
సర్వేషామపి భూతానాం నృప స్వాత్మైవ వల్లభః।
ఇతరేఽపత్యవిత్తాద్యాస్తద్వల్లభతయైవ హి ॥ **50** ॥

తద్ రాజేంద్ర యథా స్నేహః స్వస్వకాత్మని దేహినాం।
న తథా మమతాలంబిపుత్రవిత్తగృహాదిషు ॥ **51** ॥

దేహాత్మవాదినాం పుంసామపి రాజన్యసత్తమ।
యథా దేహః ప్రియతమస్తథా న హ్యను యే చ తం ॥ **52** ॥

దేహోఽపి మమతాభాక్ చేత్తర్హ్యసౌ నాత్మవత్ ప్రియః।
యజ్జీర్యత్యపి దేహేఽస్మిన్ జీవితాశా బలీయసీ ॥ **53** ॥

తస్మాత్ ప్రియతమః స్వాత్మా సర్వేషామపి దేహినాం।
తదర్థమేవ సకలం జగదేతచ్చరాచరం ॥ **54** ॥

కృష్ణమేనమవేహి త్వమాత్మానమఖిలాత్మనాం ।
జగద్ధితాయ సోఽప్యత్ర దేహీవాభాతి మాయయా ॥ **55** ॥

వస్తుతో జానతామత్ర కృష్ణం స్థాస్ను చరిష్ణు చ ।
భగవద్రూపమఖిలం నాన్యద్ వస్త్విహ కించన ॥ **56** ॥

సర్వేషామపి వస్తూనాం భావార్థో భవతి స్థితః ।
తస్యాపి భగవాన్ కృష్ణః కిమతద్ వస్తు రూప్యతాం ॥ **57** ॥

సమాశ్రితా యే పదపల్లవప్లవం
మహత్పదం పుణ్యయశోమురారేః ।
భవాంబుధిర్వత్సపదం పరం పదం
పదం పదం యద్ విపదాం న తేషాం ॥ **58** ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యత్ పృష్టోఽహమిహ త్వయా ।
యత్ కౌమారే హరికృతం పౌగండే పరికీర్తితం ॥ **59** ॥

ఏతత్ సుహృద్భిశ్చరితం మురారే -
రఘూర్దనం శాద్వలజేమనం చ ।
వ్యక్తేతరద్ రూపమజోర్వభిష్టవం
శృణ్వన్ గృణన్నేతి నరోఽఖిలార్థాన్ ॥ **60** ॥

ఏవం విహారైః కౌమారైః కౌమారం జహతుర్వ్రజే ।
నిలాయనైః సేతుబంధైర్మర్కటోత్ప్లవనాదిభిః ॥ **61** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
దశమస్కంధే పూర్వార్ధే బ్రహ్మస్తుతిర్నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥